

KUNSTEN

[K] GEDEELDE INTIMITEIT. REISFOTO'S VAN BIEKE DEPOORTER

“NO ONE S HOME ga weg a.u.b. het is niet omdat je lawaai hoort dat we thuis zijn.” Een afschrikbericht in blauwe balpen op een stuk *duct tape*. Hier geven bewoners in elk geval niet thuis. Ook als ze er lijken te zijn of er daadwerkelijk zijn, zijn ze er niet. Wij heten niet welkom. In dit thuis is fotografe Bieke Depoorter (1986) niet binnengeraakt. Of toch?

Een meisje in rood T-shirt op een onopgemaakt bed. Een hoop kleren op een laag kastje. Voor het bed twee blote benen en armen die een instapklare jeans vasthouden. Hoofd en schouders vallen buiten beeld. Op de grond tapijten, een grijs opblaaskussen en een bordeaux-blauwe slaapzak met helrode voering. Dit is wat er gebeurt als je Bieke Depoorter wel binnenlaat. Ze rolt haar slaapzak uit, ze wordt even deel van de familie en neemt tussen de bedrijven door foto's. Ze toont je thuis, op je ontvankelijkst. Wanneer je niets bijzonders om handen hebt. Wanneer jij en je dierbaren zich klaar maken voor de dag. Of nog net niet willen gaan slapen. Je woont in Rusland in een dorp langs de Trans-Siberische spoorweg, op het platteland van de Verenigde Staten of in het Caïro van na de Arabische lente en je hebt “ja” gezegd: “Kom erin, doe alsof je thuis bent.” Je hebt niet veel plaats en je bent doorgaans met velen

thuis. Je hebt elkaar. En je legt een vreemdeling uit Kortrijk te slapen. Je deelt met haar het weinige (het vele!) dat je bezit: ruimte, tijd, intimiteit. Je maakt samen de overgang door tussen dag en nacht en dag. Je ademt elkaars lijfgeur in. Het vreemde wordt wat vertrouwd.

Bieke Depoorter reist licht: rugzak, slaapzak, kleren, digitale camera. Ze vraagt of ze een nachtje mag blijven slapen, langs de neus weg, met een briefje in het Russisch als het moet. Zo simpel zijn haar spelregels. Maar Bieke Depoorter vraagt niet alleen – een slaapplek, tijd en vertrouwen –, ze stelt ook zichzelf op het spel. *Fair deal*. Het vertrouwen en de kwetsbaarheid zijn wederzijds. Ze heeft haar thuis verlaten en is op stap gegaan. Onderdak vragen is afgewezen durven te worden. Het is intuïtief peilen naar medemenselijkheid. Bieke Depoorter waagt zich op onbekend terrein. Zo kan toenadering ontstaan. Zo opent zich de ruimte voor iets wonderlijks, zeker in een tijd waar egocentrisme loont: gedeelde intimiteit, Bijbelse barmhartigheid.

Laten we er niet flauw over doen: Bieke Depoorter zoekt niet zomaar onderdak als een student op wereldreis. De vraag is gedeeltelijk voorwendsel, de noodzakelijke stap over de drempel. “Ik wens niet in een hotel te verblijven omdat ik weinig geld heb en omdat ik wil zien hoe de mensen in Rusland leven”, zo staat het er in het Russische briefje dat resulteerde

in haar afstudeerproject *Ou Menya* (“Bij mij”) dat haar meteen de *HP Magnum Expression Award* opleverde. Het is niet de waarheid en niets dan de waarheid. Het uiteindelijke doel is “nemen” (foto’s) en “laten zien”. Als de foto’s eenmaal zijn geprint en getoond, blijkt Bieke Depoorter niet alleen bij de mensen over de vloer te komen. Achter haar staan wij, kijkers, met z’n allen in krappe kamers. We zien wat zij ons laat zien: stukjes genomen privéleven. Het stemt ongemakkelijk en het roept vragen op. Waarom voel ik me uit mijn lood geslagen? Zou ik haar binnen laten? Zouden bange Vlamingen, die toch heel wat ruimer wonen, haar te slapen leggen? Hoe intiem is intiem? Wat maakt een huis een thuis? Hoe geglobaliseerd is onze wereld in feite? Is dit alles werkelijk waar? Om geslaagde beelden mee naar huis te kunnen nemen, komt het – naast een geoefend oog – wel degelijk aan op zoiets frêles als goede bedoelingen en inlevingsvermogen. Als de gast enkel fotograaf blijft achter de camera, als de blik afstandelijk is of gaat oordelen, lukt het niet. Het wonder vindt wel degelijk plaats. Bieke Depoorter maakt dan ook foto’s vol van genade.

Je ziet het aan het licht. Hier wordt niet geflitst, om het leven niet te verstoren en levensechte houdingen niet te laten stollen in een pose. Het natuurlijke licht geeft nacht- en ochtendscènes een doezelig waas. Lichtgevoeligheid wordt digitaal tot

het uiterste gedreven om in het duister alsnog zoveel mogelijk aan het licht te brengen. Het beeld tekent zich niet scherp af maar diffuus, uitgesmeerd. Over de scène slaat de fotograaf een slaapwarme deken uit van zachte kristalkorrels.

De leefomstandigheden in Rusland zijn hard. Buiten is het Trans-Siberisch koud. Kleren, mutsen en dekens liggen binnen handbereik. Verwarmingstoestellen warmen bij. Maar de diepste warmte wisselt het gastgezin uit. Ook als Bieke Depoorter een naakte vrouw fotografeert die buiten in de sneeuw water over zich uitgiet, straalt het barmhartige licht op de natte huid warmte uit. Vocht doet behangpapier opkrullen. Het papier verbergt niet alleen de schimmel, het warmt de besloten wereld op met motieven vol kleur. Daarop komen een laag foto’s, posters, een groeimeter als een belofte of een tapijt. Laag op laag, alsof de kamer zich wil induffelen.

In een spiegel toont Depoorter wat ze in feite is komen doen: het ogenblik vastleggen. “Bieke is hier geweest”. “Gezien en goedgekeurd”. Voor de lens speelt een kind twee centimeter voor de televisie. Achter haar, in het spiegelbeeld, doet een wandgrote poster van een paradijselijk blauwe zee en palmbomen de bewoners wegdromen. Hier niet willen zijn. Zonder privacy je eigen leefruimte zien af te bakenen, al is het achter een flinterdunne wand

Beeld (oorspronkelijk in kleur) uit *I'm About To Call It A Day*, waarvoor Bieke Depoorter door de Verenigde Staten reist
 © Bieke Depoorter.

of onder een laken met een print van dollartekens. Een man met kapiteinspet, geweer, blinkend gebit en onderkin wijst rood aangelopen – de wodka, denk je dan – naar een foto van een pin-up met opgepompte borsten. De fotograaf heeft nauwelijks ruimte om afstand te nemen. Ze staat op het podium en beleeft het allemaal mee. Haar foto's hebben geen strak kader. In het boek *Ou Menya* lopen de foto's van de pagina af. Buiten beeld, buiten het boek, gaat het leven door.

Toont Bieke de Depoorter “hoe de mensen in Rusland leven”? Niet in de eerste plaats. Zij is geen antropologe. Met de latere reeksen erbij – *In Between*, *Cairo* en het lopende VS-project *I Am About To Call It A Day* – merken we nog sterker de dieperliggende, humane intentie. Zeker, het licht in Caïro is warmer dan in Rusland. Binnen en buiten lopen er sterker in elkaar over. Vrouwen hebben het binnenskamers

meer voor het zeggen. Welja, in de VS lijken de wanhoop en het individualisme ondanks de relatief hogere levensstandaard sterker. De Amerikaanse foto's zijn verhalender, vermoedelijk omdat de communicatie hier ook talig verloopt. Het blijft niet bij elkaar lijfelijk aanvoelen. Depoorter krijgt in Amerika levensverhalen te horen. Enkele foto's ogen als stills uit een film (een vrouw die midden in een bos een nachtelijk bad neemt – echt waar – badend in lynchiaans licht) of een documentaire van Louis Theroux (een gezin dat zich in de auto vergaapt aan de kerstverlichting in een rijke buurt). In de V.S. brengt Depoorter ook louter tekst in beeld. Bikkelaar zijn de afscheidsbrief van een vader die meer dan drie jaar vrouw en kind moet achterlaten of de dagboekpagina “My Useless Existence”: “*To fail as a person, friend, wife, and finally mother is truly the best definition of a useless existence.*” De pagina dateert van

2 juli 1997. De vrouw heeft dit blad uit haar recente verleden willen delen. Hopelijk heeft ze de zin van haar leven al wat teruggevonden. “A little promise. A little hope” staat er in kleeletters op een muur van een televisiekijkend en ogenschijnlijk verre van hoopvol gestemd gezin. *Restore hope, Mr. President.*

Maar de gelijkenissen tussen de reeksen vallen al bij al sterker op dan de verschillen. Bieke Depoorter toont ons het blote overleven: kleden, voeden, beschermen, jezelf en het leven wat mooier maken, de tijd doden. Ze legt momenten tussen dag en nacht vast waarin we ons in onszelf keren. Verveling druipt van de scènes: op bed liggen, sigaretje roken, nagels lakken, staren. Maar de levenskracht en familiale banden lopen dwars door het gefixeerde beeld. Vooral levenslustige kinderen laten zich niet kisten. Je hebt altijd je been nog om recht naar de hemel te leren wijzen. En er is de alomtegenwoordige televisie om licht uit te stralen.

Bieke Depoorter zoent met haar foto's gastvrije mensen een goede nacht. 's Ochtends neemt ze alweer afscheid, op weg naar nieuwe, intense ogenblikken om te delen. Het stemt me hoopvol.

KURT DE BOODT

www.biekedepoorter.be

Bij Lannoo (Tielt) is in 2011 het boek *Ou Menya* verschenen, met foto's uit Rusland. In november verschijnt bij Hannibal (Veurne) en Edition Patrick Frey (Zürich) het boek *I'm About To Call It A Day* met foto's uit de Verenigde Staten.

Expositie: *The Word presents The Belgian Six*, met werk van Bieke Depoorter, Sarah Eechaut, Hana Miletic, Sébastien Bonin, Max Pinckers en David Widart, nog tot 31 augustus 2014 in het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel, in het kader van de *Summer of Photography*, www.summerofphotography.be.